

MIND-MAPPING, mapes conceptuels 2.0

Per Ramon Barlam i Aspachs

D'ençà que Tim O'Reilly, l'any 2004, popularitzés el controvertit concepte *web 2.0*, un gran nombre de noves eines s'incorpora diàriament a la Xarxa. Eines per a tots els gustos, necessitats i edats. Algunes d'elles amb un gran potencial educatiu, que reforça metodologies i estratègies educatives convencionals. Tan sols un petit nombre d'elles incorpora conceptes nous i realment innovadors, que conviden a la investigació i a la seva experimentació en situacions educatives dintre i fora de les aules.

D'aquest reduït grup d'eines destaquen aquelles que faciliten i redimensionen el treball cooperatiu o col·laboratiu. Algunes d'elles, com *Google Docs* o *Zoho Writer* permeten que dues o més persones puguin treballar simultàniament sobre un mateix document de text, full de càlcul o presentació.

Però en aquest article ens centrarem en el *mind-mapping*, o el que és el mateix, la combinació dels ja coneguts mapes conceptuels/esquemes amb la potència de la *web 2.0*.

Així doncs, i sense que signifiqui cap novetat, al voltant d'un concepte s'articulen de cinc a deu idees principals de les quals pegen, a la seva vegada, altres idees subordinades i relacionades (o no) amb la resta. Un esquema o mapa conceptual ens permet endreçar i jerarquitzar ràpidament les idees. Ens pot ajudar a comprendre millor un tema complex, a fer-nos més fàcilment una idea de conjunt, a preparar una explicació oral i en definitiva, a promoure el desenvolupament de capacitats cognitives d'ordre superior entre els nostres alumnes.

A aquestes característiques, la web 2.0 aporta diferents elements que val la pena repassar i subratllar. Vegem-ne algunes:

- **La creació cooperativa del mapa conceptual.** Després de que tots els qui han d'intervenir en l'elaboració del mapa conceptual, utilitzant qualsevol de les eines referenciades posteriorment, activin un compte (una senzilla operació en la que només cal facilitar un login, un password i una adreça de correu) , qualsevol d'ells crea un nou mapa conceptual al que convidarà (*share*) la resta de persones en concepte de col·laboradors o d'observadors.
- **Rapidesa i flexibilitat.** Els conceptes poden moure's per la pantalla amb una agilitat i intuïció fabulosa. Canviar la mida de la lletra, posar fons, passar d'un primer nivell a un de subordinat... són tasques sempre molt més fàcils de fer sobre aquestes aplicacions en línia que no pas sobre paper. A l'abast d'un clic de ratolí.
- **La possibilitat de millorar l'accés i difusió del mapa**, tot publicant-lo a Internet ja sigui a una o més webs, blogs, *moodle*, etc. De manera que qualsevol canvi que s'hi faci arribi immediatament i automàticament a tots els llocs on s'ha publicat. Tan sols copiant i enganxant el codi *EMBED* que totes les aplicacions que ressenyem en aquest article generen. Això fa que el document sempre esdevingui *viu* i actualitzat.
- **La possibilitat de *tunejar* els mapes conceptuels**, il·lustrant-lo amb icones i altres elements gràfics (*cliparts*, fotografies...), però el que és més important: enriquint-lo amb notes, enllaços a Internet i fitxers afegits (*attachments*)
- **Compatibilitat i exportació.** El treball en línia fa que desaparegui la incompatibilitat dels diversos sistemes operatius. Tant fa treballar amb Linux, Windows o el

sistema operatiu de Macintosh. Tots els programes exporten els *mind maps* a formats universals com el JPG (imatge) i el PDF. Altres van més enllà i faciliten la compatibilitat amb programes de *mindmapping* que treballen *offline*.

- **Qui i quan ha fet què.** Totes les eines analitzades incorporen un historial que ens permet accedir al document en totes les seves fases anteriors, i podem tenir accés a detalls de les intervencions dels companys que estan elaborant el mapa amb nosaltres.
- **Un regal per als despistats.** No saber si realment la versió sobre la que estem treballant és la darrera, o bé no haver de preocupar-nos de si ens hem deixat el *pen drive* a casa o a la feina, i que des de qualsevol lloc amb connexió a Internet podem recuperar el document en el seu estat més actual.

L'eina per excel·lència per a la creació de Mapes Conceptuals ha estat durant molt de temps *Cmap Tools*. Tot i que encara té validesa i és molt utilitzat, la irrupció de les eines web 2.0 ens ha aportat alternatives molt interessants. Durant dos mesos he estat provant diverses aplicacions amb alumnes de primer i segon cicle de l'ESO, així com també en els cursos de formació i assessoraments que imparteixo a professorat tant d'educació primària com de secundària. Fruit d'aquesta experiència, recomano aquestes tres opcions:

- **Bubble.us**. És una aplicació senzilla, amb un disseny molt atractiu. És la més intuïtiva i amb el funcionament més senzill de totes. Permet totes les funcions bàsiques que s'han descrit anteriorment i l'aconselem per als cicles mitjà i superior de l'Educació Primària. Cal saber que no permet el treball sincrònic sobre un mateix document (dues o més persones treballant sobre el mateix mapa conceptual, des de dos ordinadors connectats a Internet) però això no desmereix el seu interès. Una possible aplicació és, per exemple, que cada alumne treballi sobre un país diferent i, posteriorment, comparteixi l'esquema amb els companys (i el professor, que així podrà seguir l'evolució del treball).
- **Wisemapping**. És una aplicació més *espartana* que l'anterior, però no per això menys útil. La recomanem per a l'educació secundària i etapes posteriors. Contempla les funcions bàsiques i incorpora l'exportació al format de **FreeMind**, un programari *offline* de *mindmapping* molt interessant que té moltes similituds al **Cmap Tools**. Tampoc permet el treball sincrònic sobre els mapes conceptuals creats.
- **Mindmeister**. És el programa més complet de tots però la versió gratuïta té limitat el nombre de mapes que es poden crear a 6. La versió *Premium*, de pagament (3 \$ mensuals) no té aquesta restricció i ofereix facilitats d'importació i d'exportació als programes *offline* següents: *Mind Manager* i *Freemind*. El programa contempla la possibilitat d'incorporar fitxers afegits (cosa que amb *Bubble.us* i *Wisemapping* no és possible) i, el que és més important, sí permet el treball sincrònic sobre un mateix mapa. L'aplicació també aporta la funció de treballar *offline* (sense necessitat d'estar connectat a Internet) sobre l'aplicació. Aquestes dues funcions són molt importants, però l'inconvenient de que sigui una eina de pagament pesa. Ara bé, si volem treballar puntualment amb una eina de *mindmapping*, aquesta seria l'eina seria la millor opció.

La meua experiència a l'aula amb eines de *mindmapping* ha consistit en treballar la lectura d'un llibre de lliure elecció amb alumnes d'aula oberta, fent un mapa conceptual amb l'argument, els personatges, l'opinió personal. També he pogut aplicar-ho en un crèdit variable d'elaboració de pàgines web (3r d'ESO), com podreu veure al blog del crèdit (<http://quercus-cv.blogspot.com/>). En aquest els alumnes han creat mapes conceptuals als quals m'han convidat en qualitat d'*observador*.

Però el *mindmapping* té moltes altres possibilitats: en els crèdits de síntesi, com a tasca o *producte final* d'una webquest, o senzillament com a elaboració de mapes conceptuals sobre temes treballats a classe, que poden ser compartits. En definitiva, el *mindmapping* ens obre les portes a noves maneres de treballar. Només cal practicar-lo per descobrir-les.

ADRECES D'INTERÈS:

- Google Docs
<http://documents.google.com>
- Zoho writer
<http://writer.zoho.com>
- Cmap Tools
<http://cmap.ihmc.us/>
- Free Mind-Mapping
<http://cmap.ihmc.us/>
- Mind Manager
<http://www.mindjet.com/eu/>
- Bubble.us
<http://bubbl.us>
- Wisemapping
<http://www.wisemapping.com/c/home.htm>